
השפעות חשיפה משנית להתעלות על המטפל

פרופ' אלי זומר, אוניברסיטת חיפה
הרצאה שנשאה בכנס השנתי של האגודה להגנת הילד (אל"י)
תל אביב, 24.3.09

השפעות חשיפה משנית על המטפל

- הטיפול בילדים מנוצלים מינית יכול להשפיע על תפישת העולם והרווחה הנפשית של המטפל הן לחיוב והן לשלילה
- התוצאות השליליות של טיפול בנפגעי טראומה מכונה טראומטיזציה משנית
- בדומה להעברה נגדית – מדובר ברגשות המטפל ובהגנות המודעות והלא-מודעות שלו לרגשותיו

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

המשפחה היא מקום בטוח וילדים תמיד נאהבים
נגזרות בלתי נמנעות:

- נטייה לחשוד שילדים בסביבת המטפל מנוצלים
- נטייה לבטוח פחות בגברים
- עליה בחשש לשלום ילדים במשפחת המטפל
- שאלות ביחס להיסטורית הילדות של המטפל (האם גם אני עברתי ניצול מיני?)

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

לי זה לא קרה

- ההיחשפות לזיכרונותיהן של המטופלות עלולה לעורר זיכרונות כואבים
- חלקם עלול להתפרץ לתודעה לראשונה

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

יש לי כושר שיפוט טוב ביחס לאנשים

- המטפל נוכח לדעת שאנשים מוערכים בקהילה יכולים לפגוע בכוונה בילדים. תוצאות אפשריות:
- חשדנות מוכללת
- הסתמכות-יתר על שיפוט קרובים וחברים
- אמון חסר אבחנה

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

מין הוא מעשה אהבה

■ האם גם המיניות שלי עם בת/בן זוגי נגועה?

■ סיפורי ניצול פולשים אל החוויה הארוטית

ופוגעים בה

■ שאלות ביחס ליכולת ליהנות ממין בשעה שכל

כך הרבה ילדים ומבוגרים נפגעים מינית

■ התניה אברסיבית כתוצאה מקישור החוויה

המינית עם אסוציאציות של עוול ומצוקה

Eros - God of Love and Desire

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

סיפורי התעללות מעוררים בי דחייה והם רחוקים מעולמי

- סיפורי ההתעללות יכולים להיחות כמסקרנים, מסעירים, מרתקים. נגזרות מכך שאלות ביחס למוטיבציה לעסוק בנושא.
- סיפורי ההתעללות יכולים לעורר גרייה ארוטית. תגובות כאלה מאלצות מטפלים לבחון את נטיית הפוגע שבהם.
- תוצאה אפשרית: רתיעה מחושניות והתנתקות מן המיניות

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

סיפורי התעללות מעוררים בי דחייה והם
רחוקים מעולמי

■ ומה ביחס למגע גופני עם

המטופל הילד?

מתי?

כמה?

ומה אם אני נהנה?

השפעות חשיפה משנית להתעללות על המטפל

ערעור הנחות יסוד

הסודיות המקצועית היא נר לרגלי

- מטפלים רבים חווים צורך לשתף את בני זוגם או חברים בסיפורי הפגיעה
- הצורך יכול לעורר שאלות ביחס לאתיות המקצועית של המטפל

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל מיומן

- טיפול בילדים מנוצלים מצריך לעיתים מיומנויות ספציפיות חדשות שהמטפל עדיין לא בקיא בהן
- מטפל ותיק הנזקק להדרכה, ליווי ותמיכה
- התגובות הרגשיות לטראומות של המטופלים יכולות לעורר ספיקות ביחס למוטיבציה לעסוק בנושא

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל מיומן

- החשיפה החוזרת ונשנית לסיפורי פגיעה מכוונת בילדים יוצרת דחק מצטבר וספק ביעילות של טיפול פרטני למגר את התופעה
- פגיעה בביטחון במקצוע
- פגיעה ביכולת המטפל לשמור על רוח תקווה להחלמה

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל רגיש

- העיסוק המתמיד בסבל של האחר עלול ליצור תגובת התרחקות הגנתית הכוללת: אינטלקטואליזציה, הכחשה, השלכה, דיכוי ובידוד רגשי (suppression), דיסוציאציה ואילו אדישות ושיממון.
- תובענות רגשית של מטופלים נזקקים ובני משפחותיהם עלולה לאלץ מטפלים להקטין את זמינותם

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני בן משפחה רגיש

הצורך בהפעלת קהות רגשית יכול

■ לפגוע באינטימיות הזוגית

■ לצמצם את הזמינות הרגשית לאלה שזקוקים

לנו בבית

■ לצמצם את הפעילות החברתית

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני בן משפחה רגיש

מטפלי טראומה רבים שוקעים באופן כפייתי בעולמם המקצועי ומקדישים את זמנם הפנוי לקריאה, להשתלמות, לפעילות שתדלנית, ל-advocacy ולקבלה של פניות נוספות לטיפול.

■ בני משפחה עלולים לחוש שהמטופלים והעבודה חשובים יותר מהם עצמם

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל חסון

הטיפול בילדים מנוצלים מעורר תגובות רגשיות
עזות מהרגיל משום שמדובר ב-

■ בפגיעות טריות ולא בזיכרונות ילדות המועלים
על ידי מבוגרים

■ מעשי פשע המתבצעים בילדים

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל חסון

תגובות מובנות יכולות לכלול:

■ צער

■ מבוכה

■ גועל

■ זעם

■ חוסר ישע

במיוחד כשמדובר במתבגרות גבוליות התוקפות את עצמן
לא רק רגשית אלא גם את גופן ואת הקשר הטיפולי

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל חסון

דחק רגשי עלול להפעיל גם:

- פגיעה בתחושת הביטחון בבית ובדיקת נעילת הפתחים
- עמידה דרוכה על המשמר ותגובות חרדה מוכללות
- ביקורתיות עצמית מוגברת
- שינויים דכאוניים

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל ערכי

- החשיפה לעדויות אודות התאכזרות לילדים עלולה לעורר פנטזיות נקמה ומשאלות רצחניות המכוונות לפוגעים
- תוצאה אפשרית: ערעור ביטחון המטפל בחוסנו המוסרי

השפעות חשיפה משנית על המטפל

ערעור הנחות יסוד

אני מטפל מיטיב

- לא ניתן לרפא טראומה בלי לעבד אותה
- עידוד הילד לספר את סיפורו, לחשוף של סיפורי פגיעה כבושים או מנותקים – עלולים להחמיר זמנית את מצוקת הילד

השפעות חשיפה משנית על המטפל

טראומטיזציה משנית

- פלישת הדימויים האלימים של המטופלים אל תודעת המטפל מחוץ לשעה הטיפולית
- הדהוד (רזוננס) של תימות טראומטיות (במלל המטופל) בתוך תודעת המטפל - בהתאמה לתהליכים הבלתי מעובדים של המטפל (למשל, הפעלת כעס לא פתור כלפי הורים קשים או פחדי נטישה)

השפעות חשיפה משנית על המטפל

<p>הווה (ניסיון להבין את המבוגר השורד)</p>	<p>עבר (ניסיון להבין את חווית הילד הקורבן)</p>	<p>מסגרת הזמן</p> <p>סוג האמפתיה</p>
<p>מה עובר על המטופל</p>	<p>מה עבר על הקורבן</p>	<p>קוגניטיבית</p>
<p>מה עובר על המטופל</p>	<p>מה עבר על הקורבן</p>	<p>רגשית</p>

פרלמן וסאקוויטן

השפעות חשיפה משנית על המטפל

אמפתיה כחרב פיפיות

- על פי פרלמן וסאקוויטן האמפתיה **לסבל המטופלת** **כשהייתה ילדה** היא המסוכנת ביותר עבור מטפלים
- בעבודה עם ילדים מסגרות הזמן מתלכדות: ההווה אינו כה המרוחק מן העבר הטראומטי
- אין מרחק זמן שיכול לגונן על המטפל והחיבור לסבל של הילד הוא קרוב לאירוע הקשה
- חרב הפיפיות: החיבור האמפתי הוא אמנם חוויה מתקנת לילד - אך היא עלולה לשחוק את המטפל לאורך זמן

השפעות חשיפה משנית על המטפל

גורמי סיכון נוספים

- איטיות של סוכנויות רווחה וחוק בהגנה על הילד
- עבודה בארגונים ובסוכנויות מערבת התמודדות עם פוליטיקה פנימית המזבזת אנרגיה רגשית
- השכר בסוכנויות ציבוריות אינו הולם את ההשקעה הרגשית
- אירועי חיים תובעניים בחיי המטפל
- אישיות המטפל
- פער בין המיומנויות הנדרשות לניהול המקרים והמיומנויות העומדות לרשות המטפל
- הדרכה בלתי מספקת בתכיפותה או איכותה

השפעות חשיפה משנית על המטפל

תוצאות חיוביות

יש משמעות למצוקת המטפל:

- תחושת הירואיקה אישית
- שייכות ליחידת בריאות נפש איכותית, "מבצעית"
- מאבק ב"רוע" והשתייכות לכוחות ה"טוב"
- הזדמנות להשפיע על מניעת פתולוגיה קשה בבגרות
- הזדמנויות לשיבוח חוסן אישי
- הזדמנויות לצמיחה מקצועית
- הזדמנויות לפיתוח קשרי סולידאריות ותמיכה הדדית

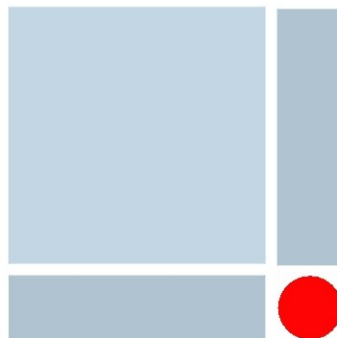
השפעות חשיפה משנית על המטפל

טיפוח עצמי מכוון: זהו מה עושה לכם טוב והשקיעו באורח חיים מאוזן

- תנומות רענון
- ספורט
- שיפור התזונה
- טיפוח החן
- פיתוח תחביב
- השקעת זמן איכות עם בני משפחה וחברים
- צריכת תרבות ואומנות
- פיתוח רוחני
- חופשות

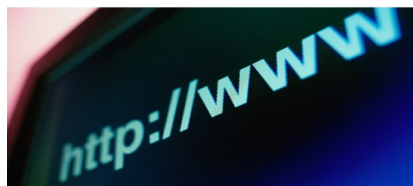
אל תישארו לבד

- עבודה עם ילדים נפגעי תקיפה מינית עלולה להיות עבודה תובענית הן מהפן המקצועי-מיומנותי והן מהפן הרגשי
- הרבו בלמידה והשתלמויות בנושא
- יצרו לכם קבוצת תמיכה שתהיה safe place
- הצטרפו לארגון מקצועי בתחום הטראומה (שאינו מקום העבודה)

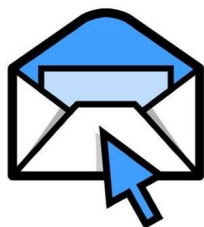

TDIL **ט ד י**
טראומה ודיסוציאציה - ישראל
Trauma & Dissociation - Israel

הבית המקצועי של קלינאי טראומה ודיסוציאציה בישראל

www.tdil.org

tdil.issd@gmail.com

פרופ' אלי זומר

04-8360494

eli@somer.co.il

www.somer.co.il